

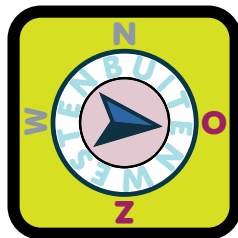
Het nieuwe Surinaamse BW: invloeden van en overeenkomsten met het Nederlandse BW

Chequita Akkal-Ramautar*

* Mr.dr. A.C. Akkal-Ramautar is universitair docent aan de Open Universiteit en deeltijd docent aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname.

- Resolutie van 6 februari 2025 houdende vaststelling van de inwerkingtreding van het Burgerlijk Wetboek (*Staatsblad van de Republiek Suriname* (hierna: *SB*) 2024, 164).
- M. Scholten & E.M. Meyers, *Gedenboek Burgerlijk Wetboek 1838-1938. Het Burgerlijk Wetboek in Suriname en Curaçao*, Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1990, p. 749.
- KB van 4 september 1869, 17.
- J. de Boer, *Het nieuw BW overzee*, Deventer: Wolters Kluwer 2019, p. 4.
- Vanwege opeenvolgende kolonisaties golden in Suriname regels die afkomstig waren uit het Romeinse recht, het oude en nieuwe Hollandse recht, het Franse recht en het Engelse recht.
- Het woord 'concordantie' komt uit het Latijn. *Concordantia* betekent letterlijk 'overeenstemming'. Wetgeving diende in de voormalige Nederlandse koloniën zoveel mogelijk afgestemd te zijn op die van Nederland. De concordantie tussen Nederland en de koloniën dateert volgens Ploeger niet uit deze codificatieperiode, maar van ver daarvoor. Zie H.D. Ploeger, 'Het BW 1938 naar de Oost en de West', *BW-krant Jaarboek* (13) 1997, p. 57-82, op p. 57-58. Thans is volgens Jan de Boer

Het nieuwe Surinaamse Burgerlijk Wetboek, ingevoerd in 2025, vervangt het oude Burgerlijk Wetboek van 1869 en markeert een belangrijke modernisering. Het is gebaseerd op de Nederlandse en Caribische regeling, maar bevat ook specifieke Surinaamse accenten en omvat acht boeken. Bijzonder zijn de wijzigingen in het erfrecht, de regeling voor langdurig onverdeeld gebleven gemeenschappen en het appartementsrecht. Opmerkelijk is de erkenning van allo-diale eigendom als volwaardig eigendomsrecht. Door aansluiting bij de Nederlandse nummering blijft gebruik van Nederlandse literatuur en jurisprudentie mogelijk, wat rechtszekerheid en rechtsontwikkeling bevordert.

1 Inleiding

Op 1 mei 2025 is in Suriname het nieuwe Burgerlijk Wetboek (hierna: Nieuwe SBW) in werking getreden.¹ Het oude BW stamde uit 1869 en

was vrijwel identiek aan het oude Nederlandse BW van 1838.² Met de inwerkingtreding van het Surinaamse BW in 1869³ werd het wettelijke gezag van het Oud-Hollandse recht en het Romeinse recht formeel afgeschaft. Het Nieuwe SBW vertoont overlap met het huidige Nederlandse BW (hierna: NBW) en is gebaseerd op de nieuwe wetgeving van Aruba, Curaçao en Sint Maarten (hierna: Caribische regeling).⁴

Op 1 mei 2025 is in Suriname het nieuwe Burgerlijk Wetboek in werking getreden. Het oude BW stamde uit 1869 en was vrijwel identiek aan het oude Nederlandse BW van 1838

De verklaring voor de overlap ligt in de historische wortels van het koloniale verleden waaruit het Surinaamse rechtsstelsel is voortgekomen.⁵ Ook het concordantiebegin-sel uit de koloniale periode,⁶ de beperkte beschikbaarheid van Surinaamse juridische literatuur en daardoor het gebruik van Nederlandse juridische literatuur in zowel de rechtspraktijk als het academisch

onderwijs,⁷ en het informele gezag van de Hoge Raad der Nederlanden (hierna: Hoge Raad) zorgen ervoor dat deze overlap blijft bestaan.⁸ Hoewel het Nieuwe SBW aanzienlijke overeenkomsten vertoont met het NBW en met de Caribische regeling, bevat het ook bepalingen met specifiek Surinaamse accenten en is het daardoor gesurinamiseerd.

Hoewel het Nieuwe Surinaamse BW aanzienlijke overeenkomsten vertoont met het Nederlandse BW en met de Caribische regeling, bevat het ook bepalingen met specifiek Surinaamse accenten en is het daardoor gesurinamiseerd

In dit artikel bespreek ik achtereenvolgens: (2) de totstandkomingsgeschiedenis van het oude Surinaamse burgerlijk recht vanuit het concordantiebeginsel; (3) de totstandkomingsgeschiedenis van het Nieuwe SBW; (4) de opbouw, structuur, mate van overlap en de Surinaamse accenten van het Nieuwe SBW; (5) hoe allodiale eigendom en erfelijk bezit (aeeb) verschilt van allodiale eigendom en de gevolgen van de BW-gelijkstelling, en (6) de regeling omtrent langdurig onverdeeld gebleven gemeenschappen, bestaande uit een onroerende zaak.

2 Totstandkomingsgeschiedenis oud Burgerlijk recht

Wetgevingsbevoegdheid

De afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 markeerde op verschillende gebieden een belangrijk keerpunt in de koloniale geschiedenis van Suriname. In 1865 werd de Wet op het beleid der Regering in de kolonie Suriname aangenomen, die voorzag in de mogelijkheid voor Suriname om eigen rechtsregels uit te vaardigen.⁹ In 1868 werd deze bevoegdheid bij koninklijk besluit¹⁰ verder uitgewerkt en werd vastgesteld dat wetgeving door de gouverneur en de Koloniale Staten zou worden uitgevaardigd.¹¹

Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (hierna: Statuut)¹² stelde een nieuwe rechtsorde vast: Suriname en de Nederlandse Antillen¹³ verkregen de status

van een land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Artikel 39 Statuut¹⁴ regelde het concordantiebeginsel, dat voorschreef dat wetgeving in Suriname en de Nederlandse Antillen zoveel mogelijk in overeenstemming moest zijn met de Nederlandse wetgeving. Afwijkingen wegens lokale maatschappelijke omstandigheden waren mogelijk. Artikel 89 Staatsregeling van Suriname van 1955 bevestigde eveneens het concordantiebeginsel.¹⁵ Met de onafhankelijkheid van Suriname op 25 november 1975 werd de statutaire band met Nederland verbroken¹⁶ en sindsdien kon Suriname zelfstandig eigen wetten maken.¹⁷

Het oude Surinaamse Burgerlijk Wetboek (SBW)¹⁸

In 1848 ontwierp J. Schröder, in opdracht van minister Baud, een eerste ontwerp-BW voor Suriname. Dit was gebaseerd op het Oost-Indisch model. Op advies van de Raad van State werd echter besloten om de codificatie zoveel mogelijk te laten aansluiten bij het Nederlandse BW. In 1852 moest P. Fiers Smeding een nieuw ontwerp maken voor de West-Indische koloniën.¹⁹ Dit leidde tot de instelling van een Staatscommissie die in 1855 een herzien ontwerp opleverde dat grotendeels het Nederlandse BW volgde,²⁰ maar aangepast was op punten die irrelevant waren voor de West (zoals over duinzand of beklemdrecht). In dit ontwerp werd vermeden expliciet te maken dat tot slaaf gemaakten als eigendom werden gezien, terwijl dat in Suriname nog wel de juridische realiteit was, aangezien de slavernij daar nog niet was afgeschaft. Deze is pas op 1 juli 1863 afgeschaft.²¹

In 1860 werd L. Metman, voormalig lid van de commissie, naar de West gezonden om de invoering voor te bereiden. Zijn werk werd na zijn overlijden overgenomen door H.M. van Andel. De ontwerpen bleken echter slecht afgestemd op de lokale realiteit, met name in Suriname. Er werden daarom Surinaamse en Antilliaanse commissies ingesteld voor verdere beoordeling en de invoering liep opnieuw vertraging op. Pas nadat de Koloniale Staten op 29 november 1867 opriepen tot spoedige invoering van het burgerlijk recht, kwam de codificatie weer op de agenda.²² Op 1 mei 1869 trad het SBW in werking.²³ Hiermee kwam een einde aan het wettelijke gezag van het Oud-Hollandse en Romeinse recht in Suriname. Het SBW volgde in grote lijnen het Nederlandse BW van 1838, in lijn met het concor-

cordantie bedoeld om zoveel mogelijk rechtseenheid binnen het Koninkrijk te bewerkstelligen, zie De Boer 2019, p. 5.

- 7 De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Anton de Kom Universiteit van Suriname – de enige universiteit in het land – gebruikt ook Nederlandse juridisch literatuur.
- 8 W.L. Valk, 'Het Nieuwe Surinaamse Burgerlijk Wetboek als product van de Nederlands-Caribisch-Surinaamse rechtsfamilie', *NJB* 2025/799, afl. 15, p.1123.
- 9 *Stb.* 1865, 55 en is bij publicatie van 27 oktober 1865 afgekondigd (*Gouvernementsblad* (hierna: *GB*) 1865, 12).
- 10 KB van 4 september 1868, nr. 17, *GB* 1868, 14.
- 11 De Koloniale Staten was het vertegenwoordigend orgaan in de kolonie en bestond uit vier (4) door de gouverneur benoemde leden en ten minste negen (9) leden die rechtstreeks werden gekozen door de kiezers op basis van het censuskiesrecht.
- 12 *Stb.* 1954, 596; *GB* 1954, 172.
- 13 De Nederlandse Antillen stonden tot 1948 bekend onder de naam Curaçao en zijn vanaf 10 oktober 2010 opgehouden te bestaan en opgesplitst in drie zelfstandige landen binnen het Koninkrijk, te weten Aruba, Curaçao en Sint Maarten. De eilanden Bonaire, St. Eustatius en Saba (BES) zijn overzeese bijzondere gemeenten van Nederland geworden.
- 14 Art. 39 Statuut: 'Het burgerlijk en handelsrecht, de burgerlijke rechtsvordering, het strafrecht, de strafvordering, het auteursrecht, de industriële eigendom, het notarisambt, zomede bepalingen omtrent maten en gewichten worden in Nederland en de Nederlandse Antillen zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze geregeld.'
- 15 *Stb.* 1955, 133; *GB* 1955, 53.
- 16 *Stb.* 1975, 617.
- 17 Art. 70 Grondwet: 'De Wetgevende Macht wordt door De Nationale Assemblée en de Regering gezamenlijk uitgeoefend'.
- 18 Een samenvatting uit Ploeger 1997, p. 64-68.
- 19 Deze zijn Suriname en de Antillen.
- 20 Ploeger 1997, p. 64-65.
- 21 De slavernij is bij Wet van 8 augustus 1862 (*GB* 1862, 4) afgeschaft.
- 22 Volgens de heer Van Affelen van Oordt, lid van de Koloniale Staten van Suriname, was de achteruitgang van Suriname in die dagen niet alleen te wijten aan de terugval van de landbouw, het gebrek aan arbeidskrachten en kapitaal, maar ook aan de juridische chaos die was ontstaan door de wirwar aan regels afkomstig

uit het Romeinse recht, het oude en nieuwe Hollandse recht, het Franse en het Engelse recht. Deze rechtsbronnen zorgden voor verwarring bij zowel rechtzoekenden als rechtsprekende, zie het verslag van de zitting van de Koloniale Staten van Suriname van 29 november 1867 in het 'Alfabetisch register op het verslag van de Koloniale Staten van Suriname, zittingsjaar 1867-1868', p. 291. In Nationaal Archief, 'Handelingen van de Staten van Suriname', nummer blok K23121, nummer toegang 2.10.44.

23 GB 1868, 17.

24 Art. 117 Regeringsreglement 1865: 'Het burgerlijk regt, dat van koophandel en de burgerlijke regtsvordering, het strafregt en de strafvordering, ook ten opzichte der koloniale gewapende magt te land en te water, de regtspleging in zaken van belastingen, het notarisambt, de industriële, letterkundige en kunstigeigendom, en het stuk der maten en gewigten worden, zooveel mogelijk overeenkomstig met de in Nederland bestaande wetten, door koloniale verordeningen geregeld.'

25 GB 1868, 17.

26 Art. 133 lid 1 Grondwet: 'De Rechterlijke Macht wordt gevormd door de President en de Vice-President van het Hof van Justitie, de leden en de ledenplaatsvervangers van het Hof van Justitie, de Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie en de overige leden van het Openbaar Ministerie, alsmede de andere rechterlijke ambtenaren, die de wet aanwijst.'

27 Valk 2025, p. 1123.

28 S. Gangaram Panday, 'Het Nieuwe Burgerlijk Wetboek en het Nieuwe Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering: nog steeds in de maak', *SJB* 2024, afl. 3.

29 Zie hiervoor M. Veira, '155 jaar Surinaams Burgerlijk Wetboek en de ontwikkelingen in het wettelijk erfrecht', *SJB* 2024, afl. 3, p. 166-167.

30 Een samenvatting uit Gangaram Panday 2024, p. 180-186. Zie ook Valk 2025, p. 1125-1126.

31 Boek 1 trad op 1 januari 1970 in werking, boek 2 in 1976, boek 8 in 1991, boeken 3, 5, 6 en een deel van boek 7 op 1 januari 1992 en boek 4 op 1 januari 2003.

32 Dit was belangrijk, omdat in Suriname gebruik werd gemaakt van de Nederlandse rechtsontwikkeling.

33 De Faculteit der Maatschappijwetenschappen organiseerde van 10 tot 17 juli 1992 een PAO-basiscursus Nieuw BW in samenwerking met de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de

dantiebeginsel zoals verankerd in artikel 117 Regeringsreglement van 1865²⁴ en had slechts beperkte lokale aanpassingen.

Het SBW bestond uit vier boeken evenals het Nederlandse BW. De nummering week soms af door het weglaten of toevoegen van bepalingen die specifiek gericht waren op de Surinaamse situatie. Op dezelfde datum trad ook het Reglement op de Inrichting en Samenstelling van de Rechterlijke Macht in de Kolonie Suriname in werking, waarmee het Hof van Justitie in Suriname in zijn huidige vorm zijn wettelijke grondslag verkreeg.²⁵

Volgens artikel 23 Statuut zou de rechtsmacht van de Hoge Raad ten aanzien van rechtszaken in Suriname en de Nederlandse Antillen bij Rijkswet worden geregeld. Sinds Suriname op 25 november 1975 onafhankelijk is geworden, is het echter geen partij meer bij het Statuut. Dat betekent dat de rechtsmacht van de Hoge Raad ten aanzien van Surinaamse rechtszaken sindsdien niet meer bij Rijkswet kan worden vastgesteld. Bovendien is in artikel 133 Grondwet van Suriname²⁶ vastgelegd hoe de rechterlijke macht in Suriname wordt gevormd. Hoewel dit artikel formeel geen ruimte laat voor rechtsmacht van de Hoge Raad in Suriname, ben ik het met Valk eens dat – vanwege de sterke verwantschap tussen het Surinaamse BW en het Nederlandse BW – gesteld kan worden dat de Hoge Raad nog steeds informeel gezag uitoefent binnen de Surinaamse rechtspraktijk.²⁷

In de afgelopen jaren hebben enkele wijzigingen in dit SBW plaatsgehad die door Gangaram Panday zijn opgesomd in het *Surinaams Juristenblad* van 2024.²⁸ In het wettelijke erfrecht zijn grote wijzigingen aangebracht, waarbij de Surinaamse realiteit is meegenomen.²⁹

De formele eerste stap richting herziening van het Nieuwe SBW werd in 2005 gezet met de instelling van de Commissie Herziening Burgerlijk Wetboek

3 Totstandkomingsgeschiedenis nieuw SBW³⁰

De ontwikkelingen rondom de invoering van het NBW in Nederland³¹ werden ook in Suriname gevolgd.³² In 1992 werd een

PAO-basiscursus Nieuwe Nederlandse BW georganiseerd,³³ gevolgd door een symposium in januari in Paramaribo, waarin de noodzaak van hervorming van het Surinaamse burgerlijk recht breed werd erkend.³⁴ De formele eerste stap richting herziening van het SBW werd in 2005 gezet met de instelling van de Commissie Herziening Burgerlijk Wetboek onder leiding van S. Gangaram-Panday.³⁵ Deze commissie ontving van prof. mr. J. de Boer en prof. mr. P. van Schilfgaarde de ontwerpen met toelichting.³⁶ Deze waren dezelfde ontwerpen van de Nederlandse Antillen die in dezelfde periode werden voorbereid. De commissie bood in 2009 de ontwerpwetgeving met toelichting voor negen boeken van het Nieuwe SBW en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aan het Ministerie van Justitie en Politie. Deze werden door politieke wisseling in 2010 niet aan De Nationale Assemblée (DNA) aangeboden. Pogingen in 2010 en opnieuw in 2016 om de behandeling te hervatten leidden tot de instelling van de Commissie Actualisering conceptwetgeving Nieuw Burgerlijk Wetboek, wederom onder leiding van de oorspronkelijke voorzitter. Na actualisering van deze ontwerpen werden deze in 2017 opnieuw aangeboden aan de president. Hierna lag het proces wederom stil. In een laatste poging gaf de Minister van Justitie en Politie na zijn aantreden³⁷ de opdracht aan de Stichting Juridische Samenwerking Suriname-Nederland (nu CDR) om de ontwerpen opnieuw te actualiseren.³⁸ In 2022 werd de ontwerpwetgeving Nieuwe SBW tezamen met de Aanpassingswet Nieuwe SBW, de Algemene Termijnenwet, de Handelsregisterwet, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Overgangswet aanpassingswetgeving Nieuwe SBW en de Overgangswet Nieuwe SBW door de president aan DNA voor behandeling aangeboden. Voor de behandeling van deze ontwerpen werd een Commissie van Rapporteurs (Commissie) ingesteld onder leiding van Dew Sharman, ondervoorzitter van DNA. Deze Commissie kon zich in meerderheid vinden in de doelen van de ontwerpwetten, namelijk: – Dringende noodzaak tot herziening van het SBW, vanwege het verstreken tijdsverloop en veranderde juridische en maatschappelijke context. De grootse wijzigingen kwamen in het personen- en familierecht.³⁹ Ook het vermogensrecht kreeg wijzigingen.

- Aanpassing van boeken 1 t/m 8 van het Nieuwe SBW;
- Samenvoeging van het Handelregister en het Stichtingenregister bij invoering van boek 2 Nieuwe SBW, en uitbreiding met een inschrijfplicht voor verenigingen zonder volledige rechtsbevoegdheid;
- Invoering van overgangsbepalingen ter begeleiding van de overgang van oud naar nieuw recht;
- En de bijbehorende herziening van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Deze Commissie is op 7 februari 2022 gestart met het horen van diverse partijen die direct betrokken zijn bij de uitvoering van het Nieuwe SBW.⁴⁰ Alle actoren hebben hun visie en voorstellen aan de Commissie kenbaar gemaakt.⁴¹

Het Nieuwe SBW is tezamen met aanverwante wettelijke regelingen zoals de Aanpassingswet Nieuwe SBW, de Algemene Termijnenwet, de Handelsregisterwet, het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, de Overgangswet aanpassingswetgeving Nieuwe SBW en de Overgangswet nieuw op dinsdag 13 augustus 2024 met 28 algemene stemmen aangenomen door DNA.

Op 6 februari werd de datum van inwerkingtreding van deze wetgevingen vastgesteld op 1 mei 2025. Verschillende instanties in Suriname riepen hierna de president op om de inwerkingtreding van het Nieuwe SBW uit te stellen. Volgens hen zou een overhaaste invoering leiden tot juridische onzekerheid, gebrekkige rechtsbescherming en praktische problemen bij de toepassing van het nieuwe recht. De president heeft, na ingewonnen adviezen,⁴² besloten vast te houden aan de ingangsdatum van 1 mei 2025.⁴³ Ik kan mij vinden in het besluit van de president. Het oude SBW was aan vervanging toe vanwege de rechtsontwikkeling.

4 Opbouw, structuur, mate van overlap met NBW en de Caribische regeling en de Surinaamse accenten in het Nieuwe SBW

Voor het Nieuwe SBW stonden de ontwerpen van de Caribische regeling centraal en voor deze laatste ontwerpen stonden de regelingen van Nederland centraal. Het Nieuwe SBW bestaat, evenals het NBW en de Caribische regeling, uit acht boeken. Boeken 1 en 2 regelen het Personenrecht, terwijl boeken 3 tot en met 8 het Vermogensrecht behandelen. Meer specifiek:

- boek 1 regelt het Personen- en familie-recht;
- boek 2 het Rechtspersonenrecht;
- boek 3 het Vermogensrecht in het algemeen;
- boek 4 het Erfrecht;
- boek 5 de Zakelijke rechten;
- boek 6 het Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht;
- boek 7 de Bijzondere overeenkomsten en
- boek 8 de Verkeersmiddelen en vervoer.

Het nieuwe SBW heeft evenals de Caribische regeling, en in tegenstelling tot het NBW geen Boek 10 dat het internationaal privaatrecht (ipr) regelt.⁴⁴ Suriname, Curaçao, Aruba en Sint Maarten maken voor ipr gebruik van de Algemene Bepalingen der Wetgeving en verdragen.⁴⁵

Nummering

In het SBW werden de artikelen, evenals in Nederland en de Antillen, doorlopend genummerd. Door het schrappen van bepalingen die niet geschikt waren voor Suriname of de Antillen of door het toevoegen van extra bepalingen, liepen de nummeringen echter uiteen. Dit bemoeilijkte het raadplegen van Nederlandse literatuur en rechtspraak. Om dit probleem weg te werken, besloot men in Curaçao in 2001 – en in Suriname in 2024 – bij de invoering van een nieuw BW de Nederlandse nummering aan te houden. Het weglaten van bepalingen heeft geleid tot openlaten van het artikelnummer en nieuwe bepalingen worden aangeduid met toevoegingen zoals ‘a’ en ‘b’. Op deze wijze is de nummering in de drie landen grotendeels gelijk.⁴⁶ Deze systematiek zal mijns inziens inderdaad bijdragen aan het gemakkelijker raadplegen van Nederlandse literatuur en rechtspraak.

Boeken 1 en 4 van het Nieuwe SBW zijn sterker gebaseerd op de Caribische regeling dan op het Nederlands recht. In het Nieuwe SBW zijn in het personen-, familie- en erfrecht diverse specifieke culturele elementen opgenomen

Overeenkomsten en verschillen

Hoewel er veel overeenkomsten zijn tussen de burgerlijke wetboeken van Suriname,

Universiteit van Amsterdam.
34 Zie *SJB* 1993, afl. 1 en 2 voor de tekst van de symposiumbijdragen.

35 Zie R. Abhelakh, *155 Jaar Gedenboek Hof van Justitie Suriname*, Paramaribo: Hof van Justitie 2024, p. 259.

36 Gangaram Panday 2024, p. 181.

37 Regering van 2020-2025.

38 Gangaram Panday 2024, p. 181-182.

39 Zie voor het familierecht Veira 2024, afl. 3. Zie voor het vermogensrecht Valk 2025. Zie ook de onderdelen 5 en 6 van deze bijdrage.

40 Enkele van de actoren die zijn gehoord: verschillende ministeries, de Vereniging van Economisten in Suriname, de rechterlijke macht, de Surinaamse notariële beroepsorganisaties, de Surinaamse Orde van Advocaten, de Anton de Kom Universiteit van Suriname, de Vereniging van Medici in Suriname, de Kamer van Koophandel en Fabrieken, de Surinaamse Bankiersvereniging, enzovoorts.

41 Zie Eindverslag der Commissie van Rapporteurs van 6 juli 2023, p. 2-3, te vinden op www.dna.sr/wetgeving/surinaamse-wetten/wetten-na-2005/nieuw-burgerlijk-wetboek/ (laatst geraadpleegd 7 mei 2025).

42 Het advies was gebaseerd op adviezen van belangrijke beroepsinstellingen binnen de rechtspraktijk, waaronder de Begeleidingscommissie Nieuwe SBW – bestaande uit leden van het Hof van Justitie en de Surinaamse Orde van Advocaten – en op consultaties met de Anton de Kom Universiteit van Suriname en de Surinaamse Notariële Beroepsorganisatie. Zie Kabinet van de President, ‘Inwerkingtreding nieuw Burgerlijk Wetboek vindt voortgang op 1 mei 2025’, *gov.sr*, 30 april 2025.

43 Resolutie van 6 februari 2025 houdende vaststelling van de inwerkingtreding van het Burgerlijk Wetboek (*SB* 2024, 164).

44 Het Nederlandse Boek 10 kon niet als voorbeeld voor Suriname en voor dat van Caribische regelingen dienen, omdat op het Nederlandse internationaal privaatrecht ook de EU-verordeningen van toepassing zijn.

45 De Boer 2019, p. 101-102. Zie ook Valk 2025, p. 1127.

46 De Boer 2019, p. 8; J. de Boer, ‘De nummering in de algemene wetboeken’, *CJB* 2012, afl. 2, p. 1-2.

Nederland en de Caribische regeling, bestaan er ook essentiële verschillen.

Boeken 1 en 4 van het Nieuwe SBW zijn sterker gebaseerd op de Caribische regeling dan op het Nederlands recht. In het Nieuwe SBW zijn in het personen-, familie- en erfrecht diverse specifieke culturele elementen opgenomen. Zo is bijvoorbeeld 'langstlevende' al aangepast. Daarnaast is er een recht op vruchtgebruik gecreëerd voor de langstlevende partner – waarmee werd samengeleefd als ware men gehuwd – ten aanzien van de bewoonde woning en de inboedel.⁴⁷

In boek 2 Nieuw SBW is de reeds bestaande Naamloze Vennootschap (NV) behouden en kent het geen Besloten Vennootschap (BV), terwijl de BV zowel in Nederland als in de Caribische regelingen voorkomt. De keuze om in Suriname geen BV als afzonderlijke rechtsvorm in te voeren, hangt nauw samen met de internationale druk tot afschaffing van aandelen aan toonder – het voornaamste onderscheid tussen de NV en de BV – en met het feit dat de relevante kenmerken van de BV, zoals de aandeelhouder-bestuurde vennootschap en de grotere flexibiliteit in de interne organisatie, zonder problemen binnen het bestaande NV-kader kunnen worden opgenomen.⁴⁸

Boeken 3, 5 en 6 vertonen sterke overeenkomsten met het Nederlandse recht, maar bevatten ook accenten uit de Caribische regelingen en specifieke Surinaamse bepalingen

Boeken 3, 5 en 6 vertonen sterke overeenkomsten met het Nederlandse recht, maar bevatten ook accenten uit de Caribische regelingen en specifieke Surinaamse bepalingen. Zo blijft in Suriname het fiduciaire zekerheidseigendom bestaan, zoals ook in Curaçao, terwijl in Nederland fiduciaire zekerheidseigendom uitgesloten is volgens artikel 3:84 lid 3 Nieuwe SBW.⁴⁹ In Suriname wordt nieuw het stil pandrecht op zaken en vorderingen ingevoerd, zoals dat ook in Nederland en de Caribische regelingen bestaat. In boek 3, titel 7, zijn nieuw voor Suriname de regels over de gemeenschap, zoals geregeld in Nederland en in

de Caribische regelingen. In de artikelen 3:200a tot en met 200i Nieuwe SBW zijn bepalingen opgenomen over de 'Langdurig onverdeeld gebleven gemeenschap, bestaande uit een onroerende zaak'.⁵⁰ Voor deze regeling is Curaçao als voorbeeld genomen. Hierin zijn de uitspraken van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en aanbevelingen uit mijn proefschrift verwerkt.⁵¹ Zo is in artikel 5:200i Nieuwe SBW het Domeindecreet⁵² van kracht gebleven voor de onbeheerde en kennelijk verlaten gronden. Een nadere bespreking van de regeling inzake langdurig onverdeeld gebleven gemeenschappen volgt in punt 6.

In boek 5 is het eigendomsbegrip opgenomen zoals dat luidt in Nederland en in de Caribische regelingen. In artikel 5:1a Nieuw SBW is de gelijkstelling van allodiale eigendom aan BW-eigendom geregeld.⁵³ Hiermee is de typisch Surinaamse rechtsfiguur van aeeb (die uit de feodale tijd stamt) gelijkgesteld aan eigendom in de zin van artikel 5:1a Nieuwe SBW.⁵⁴ In de koloniale tijd werd grond onder uiteenlopende voorwaarden bij warrand of grondbrief aan planters uitgegeven in aeeb. Met het koninklijk besluit van 1820⁵⁵ werd de uitgifte van domeingrond in aeeb voor het eerst wettelijk geregeld en vonden dergelijke gronduitgiften vanaf dat moment plaats onder vaste, gestandaardiseerde voorwaarden. In 1910 werd het koninklijk besluit van 1820 gewijzigd, waardoor het vanaf dat moment mogelijk werd om domeingrond niet langer uitsluitend onder aeeb, maar ook in erfpacht uit te geven. Een nadere bespreking van aeeb volgt in paragraaf 5. Nieuw voor Suriname is het appartementsrecht in boek 5, titel 9. Daarbij is aansluiting gezocht bij de Caribische regelingen, maar zijn tevens eigen Surinaamse accenten verwerkt. Zo kent het Nieuwe SBW, evenals de Caribische regelingen, deeltijdsappartement en timesharing, en regelt artikel 5:106 Nieuwe SBW dat niet alleen de eigenaar, erfpachter of opstaller, maar ook de *grondhuurder*⁵⁶ bevoegd is zijn recht op een stuk grond te splitsen in appartementsrechten en deeltijdappartementsrechten.

Uit het bovenstaande blijkt dat het Nieuwe SBW overlapt met de regelgeving uit Nederland en Curaçao, maar voor de specifiek Surinaamse onderdelen degelijk is gesurinamiseerd. Op een aantal van deze punten zal de wetgeving door de rechter verder moeten worden uitgelegd, dan wel

47 Zie Veira 2024, p. 166-167.

48 Memorie van toelichting boek 2 Nieuwe SBW, Algemeen, p. 252-253.

49 Art. 3:84 lid 3 Nieuwe SBW: 'Een rechtshandeling die ten doel heeft een goed over te dragen tot zekerheid of die de strekking mist het goed na de overdracht in het vermogen van de verkrijger te doen vallen, is geen geldige titel van overdracht van dat goed.'

50 Voor een gedetailleerde uiteenzetting van deze twee onderwerpen zie A.C. Akkal-Ramautar, *Boedelproblematiek in Suriname: Over vereffening van tot een onverdeelde of onbeheerde boedel behorende rechten op (plantage)gronden in Suriname* (diss. Heerlen), Zutphen: Paris 2015.

51 Memorie van toelichting boek 3 Nieuwe SBW, SB 2024, 164, p. 485 en 487.

52 Domeindecreet 1981, SB 1981, 125.

53 Art 5:1a Nieuwe SBW: 'Allodiale eigendom geldt als eigendom, bedoeld in dit boek'.

54 Art. 5:1 lid 1 Nieuwe SBW: 'Eigendom is het meest omvattende recht dat een persoon op een zaak kan hebben'.

55 Resolutie van 23 juli 1821, GB 1821, 7.

56 Art. 14 Decreet Uitgifte Domeingrond: Grondhuur is een zakelijk recht om het vrije genot te hebben van een stuk domeingrond onder gehoudenheid om deze grond overeenkomstig de door de Staat daaraan bij de vestiging gegeven bestemming te benutten'.

zullen de wettelijke bepalingen moeten worden aangepast, hetgeen gebruikelijk is in een rechtsstaat in ontwikkeling.

5 Allodiaal eigendom en erfelijk bezit (aeeb) verschilt van allodiale eigendom: gevolgen van de BW-gelijkstelling

In de koloniale periode werd grond onder het feodale stelsel uitgegeven. De uitgifte vond op verzoek plaats en de voorwaarden werden in een grondbrief of warrand vastgelegd. De grondheer bleef de ultieme eigenaar (bloot eigenaar) van de grond. De titel aeeb werd in 1820 in de model-grondbrief vastgelegd.⁵⁷ Vanaf dat moment golden eenduidige voorwaarden voor gronduitgifte. In 1910 werd dit besluit gewijzigd en werd het mogelijk om grond niet alleen onder de titel aeeb, maar ook in erfpacht of onder de persoonlijke rechten van huur en gebruik uit te geven. Bij de invoering van het oude SBW in 1869 werden de zakelijke rechten vastgelegd. De toen al bestaande aeeb werd echter niet in het oude SBW opgenomen.⁵⁸ In 1936 werd de Agrarische Wet⁵⁹ ingevoerd die mogelijk maakte om grond onder de titel erfpacht en BW-eigendom uit te geven. Over aeeb werd niets in deze regeling noch in een eerdere regeling opgenomen, wat betekent dat aeeb bleef voortbestaan. Een van de voorwaarden van aeeb was dat de grond ten behoeve van het algemeen belang genaderd kon worden.⁶⁰ Nadering kan worden beschouwd als een verkapte vorm van onteigening. De president is op grond van de naderingsclausule en op grond van het algemeen belang bevoegd om een perceel land dat onder aeeb is uitgegeven, geheel of gedeeltelijk terug te nemen in de overheidsboezem, mits daarbij een passende schade-loosstelling wordt toegekend.⁶¹

In de Surinaamse praktijk is meerdere malen, voor het laatst in 2019, grond die onder aeeb was uitgegeven door de overheid genaderd. Met de invoering van de Landhervormingsdecreten (L-decreten) in 1982 werd het mogelijk om grond voortaan onder de zakelijke titel grondhuur⁶² uit te geven. In het Decreet Beginselen Grondbeleid is erkend dat aeeb een beperkt zakelijk recht op de grond is.⁶³ In de praktijk liepen de opvattingen onder de juristen uiteen over de aard en het karakter van aeeb. Een deel beschouwde aeeb als een beperkt zakelijk recht, terwijl een ander deel meende dat aeeb gelijkgesteld was aan BW-eigendom.⁶⁴

Beide groepen juristen hebben herhaaldelijk opgeroepen om de aard en het karakter van aeeb nader vast te stellen. Het Nieuwe SBW regelt in artikel 5:1a dat 'Allodiale eigendom geldt als eigendom, bedoeld in dit boek'. Uit de memorie van toelichting blijkt dat de wetgever hiermee een strijdpunt wilde oplossen dat tot verwarring heeft geleid. Daarin wordt gesteld dat 'allodiale eigendom, zijn oorsprong vindend in het leenrecht en niet deugdelijk geregeld, geldt als eigendom in de zin van dit boek 5 Nieuwe SBW'.

Opvallend is dat de wetgever spreekt over *allodiale eigendom* en niet over *allodiale eigendom en erfelijk bezit (aeeb)*. Allodiale eigendom is niet wettelijk geregeld

Opvallend is dat de wetgever spreekt over *allodiale eigendom* en niet over *allodiale eigendom en erfelijk bezit (aeeb)*. Allodiale eigendom is niet wettelijk geregeld. Aeeb daarentegen is wel vastgelegd in het koninklijk besluit van 1820 en wordt erkend in het Decreet Beginselen Grondbeleid als een beperkt zakelijk recht op de grond. Mogelijk heeft de wetgever met *allodiale eigendom* in artikel 5:1a Nieuwe SBW beoogd aeeb gelijk te stellen aan BW-eigendom.

De toelichting vermeldt echter dat *allodiale eigendom* niet deugdelijk is geregeld, waardoor de vraag rijst of de wetgever daadwerkelijk aeeb bedoelde of een ander recht dat hij als allodiale eigendom aanduidt. De codificatie van *allodiale eigendom* als synoniem voor eigendom in het Nieuwe SBW, gecombineerd met de onjuiste interpretatie in de memorie van toelichting, schept juridische en praktische onzekerheid.

Een herziening van wetgeving en toelichting is noodzakelijk om de juridische status van aeeb correct te weerspiegelen en de rechtszekerheid te waarborgen. De huidige codificatie regelt immers niet aeeb, maar allodiale eigendom. Daarmee blijft de kern van de discussie bestaan en blijven de regels van aeeb, zoals vastgesteld in het koninklijk besluit van 1820 en erkend in het Decreet Beginselen Grondbeleid, van toepassing op de in aeeb uitgegeven gronden. De gelijkstelling in artikel 5:1a Nieuwe SBW brengt dus geen einde gekomen aan de titel aeeb.

57 Resolutie van 23 juli 1821, *GB* 1821, 7.

58 Het Burgerlijk Wetboek bevat(te) geen regels die gelden tussen burgers onderling en heeft ook geen uitgifteregels van domeingrond in eigendom. Zie ontwikkeling aeeb Akkal-Ramautar 2015, p. 21 en 99-166. 59 *GB* 1937, 53.

60 Art. 7 modelgrondbrief: 'Dat, daar het zoude kunnen gebeuren, dat het voorzegde land tot het een of ander oogmerk van algemeen belang geheel of ten deele zoude kunnen worden gerequireerd, Ons of den gouverneur van onzentwege te allen tijde gereserveerd blijft, om hetzelfde land, hetzij geheel of ten deele, te naderen, mits den Eigenaar, zijne Erven of regtverkrijgenden schadeloos stellende, ingevolge taxatie van twee personen, door de wederzijdsche partijen te benoemen, met bijvoeging van een derden, ingeval van verschil, door de twee eerstgemelde te verkiezen, en van welke taxatie aan het Ministerie van Koloniën zal worden kennis gegeven.'

61 Akkal-Ramautar 2015, p. 61. Zie ook A.C. Akkal-Ramautar, 'Terugkeer van domeingrond in overheidsboezem niet alleen na verval van de titel op de grond', *Starnieuws* 21 maart 2019 / *Dagblad Suriname* 26 maart 2019.

62 Art. 13 Decreet Uitgifte Domeingrond, *SB* 1982, 11, zoals laatstelijk gewijzigd bij *SB* 2003, 7.

63 Art. 11 Decreet Beginselen Grondbeleid: 'Voor zover niet strijdig met het eigen karakter van het recht van allodiale eigendom en erfelijk bezit, zijn op dit beperkt zakelijk recht op domeingrond de bepalingen van het Surinaams Burgerlijk Wetboek van toepassing.'

64 Akkal-Ramautar 2015, p. 119-129.

6 Langdurig onverdeeld gebleven gemeenschap, bestaande uit een onroerende zaak

Een groot probleem in Suriname vormen de (plantage)gronden die generaties onverdeeld of onbeheerd en kennelijk verlaten zijn. De meeste plantagegronden zijn onder de titel aeb uitgegeven. Een aanzienlijk deel daarvan is momenteel onbeheerd of onverdeeld, waarbij vaak onduidelijk is wie de erfgenamen zijn. Dit belemmert niet alleen de ontwikkeling van erfgenamen, maar ook die van de gronden die tot deze nalatenschap behoren en van Suriname. Door het ontbreken van een verplichte registratie is het moeilijk om de omvang van dit probleem precies vast te stellen. In 2004 is de omvang van dit probleem in kaart gebracht, met focus op plantagegronden in de districten Para, Coronie, Commewijne en Saramacca. Dit onderzoek stelde vast dat de onverdeeldheid van de plantagegronden groot was: Coronie ongeveer 90%, Para ongeveer 40%, Saramacca ongeveer 9% en Commewijne ongeveer 16%.⁶⁵ Deze structurele onverdeeldheid vormt een belemmering voor de ruimtelijke en economische ontwikkeling van deze gebieden.

Een groot probleem in Suriname vormen de (plantage)gronden die generaties onverdeeldheid of onbeheerd en kennelijk verlaten zijn. De meeste plantagegronden zijn onder de titel aeb uitgegeven. Een aanzienlijk deel daarvan is momenteel onbeheerd of onverdeeld, waarbij vaak onduidelijk is wie de erfgenamen zijn

De artikelen 3:200a t/m 3:200i Nieuwe SBW zijn bedoeld om het probleem van deze langdurig onverdeeld gebleven gemeenschappen, bestaande uit een onroerende zaak op de grond aan te pakken. De memorie van toelichting bij boek 3 Nieuwe SBW onderstreept de ernst van de situatie.⁶⁶ Veel (plantage)gronden waren in aeb uitgegeven aan een persoon voor landbouwdoeleinden. Deze gronden zijn soms na de afschaffing van de slavernij en het beëindigen van het

staatstoezicht in 1873 gekocht door vrijgekomen slaven. In sommige gevallen werden de gronden door de allodiale eigenaren achtergelaten aan hun concubines of aan de met slaven verwekte kinderen. Soms werd er helemaal niet meer naar de gronden omgekeken, omdat ze niet meer werden gebruikt en de allodiale eigenaar inmiddels in Nederland woonde en werden deze informeel in gebruik genomen. In de afgelopen decennia hebben meerdere erfopvolgingen plaatsgevonden, zonder dat een formele verdeling is doorgevoerd. Het is vaak onmogelijk geworden om alle deelgenoten te achterhalen. In sommige gevallen zal, door de vele verervingen in de tijd, het aandeel per deelgenoot ook heel klein zijn geworden.⁶⁷

De bepalingen in het Nieuwe SBW beogen hieraan een einde te maken. Artikel 3:200a Nieuwe SBW maakt het mogelijk dat de rechter, op verzoek, delen van of het geheel van een langdurig onverdeeld gebleven gemeenschap in eigendom toekent aan gebruikers. Artikel 3:200b bepaalt wie als gebruikers worden aangemerkt. Volgens artikel 3:200c lid 1 kan een gebruiker de eigendom verkrijgen indien hij aanvaardbare ontwikkelingsvoorstellen doet. De rechter wint hierover advies in bij de Minister van Openbare Werken en Verkeer.

Indien toekenning aan gebruikers niet mogelijk is, kan de rechter volgens artikel 3:200d lid 1 de zaak toekennen aan de Staat of aan een stichting, die vervolgens verplicht is de zaak ten behoeve van de gebruikers te ontwikkelen. Na ontwikkeling kan de uitgifte plaatsvinden in eigendom, erfpacht, grondhuur, huurkoop of een ander beperkt recht.

Artikel 3:200g lid 2 Nieuwe SBW bepaalt dat de eigendom overgaat op degene aan wie de zaak is toegekend, door inschrijving van de beschikking van de rechter in de openbare registers.

Artikel 3:200i Nieuwe SBW stelt expliciet dat de regels van het Domeindecreet onverlet blijven. Dit betekent dat de bestaande mogelijkheid voor de Staat om kennelijk verlaten gronden in te nemen, parallel blijft bestaan. Na meerdere pogingen werd in 2019 eindelijk vooruitgang geboekt in de toepassing van het Domeindecreet van 1981.⁶⁸ Dit decreet biedt de overheid de mogelijkheid om dergelijke gronden terug te nemen in het domein van de Staat. De handhaving van het Domeindecreet toont ook hier aan dat binnen het Nieuwe SBW bestaande eigen Surinaamse wetgeving is behouden.

⁶⁵ Akkal-Ramautar 2015, p. 19.

⁶⁶ Memorie van toelichting boek 3 BW, p. 484-487.

⁶⁷ A.C. Akkal-Ramautar, 'De werking van de regeling inzake langdurig onverdeeld gebleven gemeenschappen op Curaçao en het belang van dergelijke regelingen voor Suriname', *SJB* 2016, afl. 3.

⁶⁸ Zie A.C. Akkal-Ramautar, 'Is het beoogde doel van het Domeindecreet om onbeheerde en kennelijk verlaten gronden in overheidsboezem terug te nemen bereikt?', *WPNR* 2024, afl. 7450.

7 Conclusie

De invoering van het Nieuwe SBW markeert een belangrijke stap in de ontwikkeling van het Surinaamse burgerlijk recht. Hoewel Suriname sinds 1975 formeel onafhankelijk is en zijn eigen wetgevende bevoegdheid uitoefent, blijkt uit de totstandkoming en inhoud van het Nieuwe SBW dat het rechtssysteem nog steeds leunt op Nederland en Curaçao. Dit blijkt uit de overlap met het NBW en de Caribische regelingen.

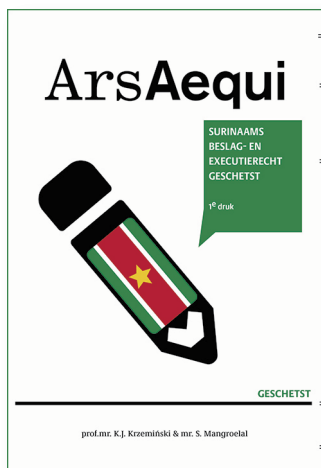
De wetgever heeft met de gelijkstelling van allodiale eigendom aan eigendom in artikel 5:1a Nieuwe SBW en de daarbij behorende memorie van toelichting geen einde gebracht aan de decennialange discussie over de aard en het karakter van aeb

Deze overlap is deels verklaarbaar vanuit het voor Suriname tot 1975 geldende concordantiebeginsel en de historische

continuïteit van rechtsbronnen, maar ook uit praktische overwegingen zoals het gebruik van Nederlandse literatuur en jurisprudentie in de rechtspraktijk en het juridisch onderwijs. Het informele gezag van de Hoge Raad speelt hierbij eveneens een rol.

Tegelijkertijd zijn er in het Nieuwe SBW duidelijke Surinaamse accenten aangebracht, bijvoorbeeld in de regeling rond aeb en het erfrecht. Dit wijst op een toenemende mate van zelfstandigheid, binnen een raamwerk dat inhoudelijk verwantschap blijft vertonen met de voormalige koloniale rechtsordes. De juridische overlap betekent dus geen gebrek aan autonomie, maar toont de complexiteit van een postkoloniaal rechtssysteem dat zoekt naar evenwicht tussen aansluiting en aanpassing. Daarnaast blijkt dat de wetgever met de gelijkstelling van allodiale eigendom aan eigendom in artikel 5:1a Nieuwe SBW en de daarbij behorende memorie van toelichting geen einde heeft gebracht aan de decennialange discussie over de aard en het karakter van aeb. Om een einde aan deze discussie te maken is wijziging van artikel 5:1a Nieuwe SBW en de daarbij behorende memorie van toelichting noodzakelijk.

Surinaams beslag- en executierecht geschetst

In deze uitgave in de *Ars Aequi Geschetst* reeks wordt het algemene Burgerlijk procesrecht behandeld. De regelingen in de Wet op de Rechterlijke Organisatie en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering vormen hierbij de grondslag. De teksten geven een globale weergave van het rechtsgebied en sluiten aan bij de opgenomen schematische weergave van het Burgerlijk procesrecht.

Beoogd is studenten een rode draad te bieden bij de bestudering van het Burgerlijk procesrecht. Maar uiteraard kunnen ook anderen nuttig gebruik maken van deze uitgave *Burgerlijk procesrecht geschetst*.

Voor diepgaander bestudering wordt steeds verwezen naar relevante vakliteratuur.

Het nieuwe bewijsrecht dat op 1 januari 2025 van kracht is geworden, is volledig verwerkt, ook al zal op grond van het overgangsrecht het oude bewijsrecht nog een tijd van belang blijven, namelijk voor alle procedures die vóór genoemde datum zijn aangevangen.

Door de systematische wijze van bespreking en gebruik van praktische stroomschema's wordt een complex rechtsgebied inzichtelijk gemaakt. Daarmee vormt dit boek een handzame leidraad voor de rechtenstudent en (beginnende) praktijkjurist.

ISBN: 978-94-9333-349-9 | Auteurs: K.J. Krzemiński & S. Mangroelal | Druk: 1e druk 2025 | Pagina's: 200 | Prijs: € 42,50